

Austriji se daju odriješene ruke. Ona mobilise dva korpusa i privodi ih granici Crne Gore. Velike sile šalju zajedničku flotu i blokiraju našu obalu. Pod tako strašnim pritiskom velikih sila, i izdajom srbijanske braće, kralj je klonuo i predao Skadar – ne u ruke nove države Albanije, kako su to riješile sile, već u ruke velikih sila.”¹²³

Tako se crnogorska vojska, 14. maja 1913, morala povući iz Skadra, i sva prolivena krv (2. 430 poginulih, 406 umrlih i 6. 602 ranjenih) bijaše uzalud.

Mir među Turskom i saveznicima sklopljen je u Londonu 30. V 1913. godine. Turska se odrekla u korist balkanskih zemalja teritorije zapadno od linije Enos-Midija. Granice nove balkanske države - Albanije imale su da utvrde velike sile. Formiranjem Albanije spriječeno je ostvarenje vjekovne želje Srbije da preko doline Drima dobije izlaz na Jadransko more. Ovim je okončan prvi balkanski rat.

✓ Drugi balkanski rat (jun-jul 1913) došao je kao posljedica sukoba interesa Srbije, Grčke i Bugarske oko teritorija u Makedoniji, koje je napustila Turska. U ratu 1912, sjevernu i srednju Makedoniju zaposjeli su većim dijelom Srbi, a južnu Grci. Kako je Austro-Ugarska istisla Srbiju iz Albanije, ona je tražila izlaz na more preko Grčke i zahijevala za sebe Makedoniju između Drima i Vardara, s tim da na toj liniji ima granicu s Grčkom. Bugarska je, pak, tražila za sebe cijelu Makedoniju.

“Rusija je pokušala da riješi ovaj spor mirmim putem. Ona je po svaku cijenu htjela da sačuva Balkanski savez, jer joj je bio vrlo potreban u onakvoj zaoštrenosti među velikim silama u Evropi. Zbog toga je pozvala delegate Srbije, Grčke i Bugarske u Petrograd da na zajedničkoj konferenciji riješe ovaj spor. Ali je u međuvremenu Austro-Ugarska sve činila da se razbije Balkanski savez i uticala na bugarskog kralja da iznenada napadne na Srbiju, da osvoji i sačuva ono što se smatra da pripada Bugarskoj i da tako dovede balkanske saveznike pred svršen čin. Uz to, Bugarska je obaviještena o tajnom vojnom ugovoru Srbije i Grčke protiv nje. Sve je to uticalo da bugarska vojska napadne na Srbiju i Grčku 29. juna 1913. godine. Crna Gora

¹²³ Radule Simov Brajčić, Moji memoari, Podgorica, 2001, str. 119.

i Rumunija intervenisale su na strani Srbije i Grčke. Tako se Bugarska našla u ratu sa svim balkanskim državama. Bugarska vojska je pretrpjela poraz na Bregalnici. I Turska je pokušala da se koristi ratom među balkanskim saveznicima, pa je napala Bugarsku i zauzela Drinopolje.

Bugarska je pobijedena za nekoliko dana i zatražila je mir. Mir je zaključen u Bukureštu avgusta 1913. godine. Po Bukureškom ugovoru Makedonija i veći dio Trakije pripali su Srbiji i Grčkoj. Rumunija je dobila južni Dobruđu.¹²⁴

Dakle “mir je zaključen na štetu Bugarske, koja gubi Jedrene, Dobruđu i Kavalu. Iz ovog rata izvukli su korist Srbija, Grčka, Rumunija i Turska. Crna Gora imala je samo štetu, jer je izgubila nekoliko stotina vojnika i šlo je samo štetu, jer Pašića u bratoubilački rat”¹²⁵

✓ (U drugom balkanskom ratu, nastali su i Srbi, učestvovala je jedna crnogorska divizija - tri brigade, jačine oko 13.000 boraca, pod zapovjedništvom serdara Janka Vukotića. U toj vojsci Crna Gora je izgubila 961 borca).

Poslije drugoga balkanskoga rata, došlo je do razgraničenja Crne Gore i Srbije, čime su otvoreni prvi put poslije XV stoljeća dobile zajedničku granicu.

Nakon balkanskih ratova Crna Gora je znatno teritorijalno uvećana. Pripali su joj djelovi teritorije prema današnjoj granici sa Albanijom, Krajina, dio Kadarskog jezera i dio ravnice između Podgorice i Hotičkog zaliva. U njen sastav ušli su rijeka Čehotina sa Pljevljima, gornji tok Lima sa Bijelim Poljem, Beranama, Plavom, Gusinjem, gornji tok Ibra sa Rožajama, izvorišni dijelovi rijeka Brijuni, Peć, Dečani i Đakovica. Pripajanjem ovih teritorija, površina Crne Gore je iznosila 14. 443 kvadratna kilometra, a broj stanovnika 350. 000. U jesen 1913. godine Narodna skupština je izglasala Zakon o naseljavanju novooslobođenih krajeva. Osnovna odredba toga zakona bila je da zemlju može dobiti samo onaj ko će je lično obradivati.

¹²⁴ Jagoš Jovanović, Istorija Crne Gore, II, Podgorica, 1998, str. 391.

¹²⁵ Radule Simov Brajčić, Moji memoari, Podgorica, 2001, str. 122.